je naudotų keramikinių bei stiklinių indų fragmentai, metaliniai dirbiniai.

Pagal natūros tyrimų duomenis galima konstatuoti, kad 502 posesijos R pastatas (ar bent jau ŠR jo dalis) buvo pastatytas XVIII a. ir nugriautas XIX a. IV dešimtmetyje, Vilniaus pilių teritorijoje įrengiant tvirtovę. Paskutinį kartą jis žymimas 1808 m. sudarytame Karolio Grunerto plane. XX a. tiesiant dujotiekį pastato požeminė dalis buvo dar kartą suniokota.

ARCHAEOLOGICAL EXPLORATIONS AT THE APPROACHES TO THE VILNIUS LOWER CASTLE – IN THE TERRITORY OF POSSESSION 502

During repairs of gas pipe-line the area of 6 m^2 was investigated. The remnants of a stone building dated to the 18th century were found. Fragments from an undisturbed cultural layer were found, and ceramic sherds from the 17th–18th centuries were collected.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGOMIEJI TYRIMAI VARNIUOSE

Virginija RAMANAUSKAITĖ-OSTAŠENKOVIENĖ

Archeologiniai tyrinėjimai Varniuose, vienoje seniausių centrinės Žemaitijos gyvenviečių, buvo pradėti 1981 m. Daugiausia archeologų tirta buvusi Kunigų seminarijos teritorija, kurioje buvęs Varnių senkapis. Kasinėjimai vyko ir parapinės Šv. Aleksandro bažnyčios viduje bei aplinkoje. Tyrinėta ir Varnių miestelio centrinė dalis prie buvusios Turgaus aikštės (*ATL 1988 ir 1989 metais,* V., 1990, p. 130–134).

2001 m. žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo vykdomi klojamų telefono kabelių trasų ir jungiamųjų šulinių vietose. Tyrinėjimų metu iškastas 21 bandomasis šurfas. Jų bendras plotas – 33,8 m^2. Kasinėta šešiose miestelio vietose – S. Daukanto, Dariaus ir Girėno, Vytauto, Žvejų bei Birutės gatvėse ir Medininkų aikštėje. Trijose iš jų – Medininkų aikštėje, Birutės bei Vytauto gatvėse kastuose šurfuose – buvo aptikti archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai.

Vytauto gatvėje, atkarpoje tarp Šv. Aleksandro bažnyčios ir S. Daukanto gatvės bei į PV nuo bažnyčios iškasta 11 šurfų. Beveik visų šurfų viršutinius sluoksnius sudaro supiltiniai griuvenų sluoksniai. Į PV nuo bažnyčios kastuose šurfuose aptiktas iki 1,9 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio apatinis horizontas, pagal aptiktą keramiką, priklausytų XVII a. pabaigai – XVIII a. Kitose Vytauto g. vietose, į ŠR nuo Šv. Aleksandro bažnyčios kultūrinis sluoksnis užfiksuotas tik šurfuose, kastuose arčiau bažnyčios. Čia kultūrinis sluoksnis siekė 1,15 m gylį ir pagal neglazūruotos keramikos šukes bei puodyninio koklio fragmentą galėtų būti datuojamas XVI a. pabaiga – XVII a. Viename šurfe, 1,05 m gylyje aptiktas tvarkingai iš lauko akmenų sudėtas grindinys, kuris priskirtinas ne ankstesniam kaip XVII a. pabaigos – XVIII a. laikotarpiui. Toliau į ŠV nuo

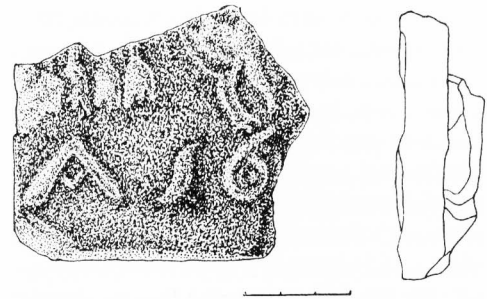
Šv. Aleksandro bažnyčios kultūrinio sluoksnio neaptikta arba atidengti tik XIX–XX a. griuvenų sluoksniai.

Dar 4 šurfai iškasti Medininkų aikštės teritorijoje. Kai kuriose vietose kultūrinis sluoksnis siekė 2,1 m gylį. Ankstyviausi kultūriniai sluoksniai aptikti PV aikštės pusėje kastuose šurfuose. Po griuvenų ir supiltiniais sluoksniais rasta XVII–XVIII a. keramikos bei plokštinio žalia glazūra dengto koklio fragmentas su gvazdiko ornamentu, kuris priskirtinas XVI a. pabaigai – XVII a. Vėlyvesnės keramikos šukių, datuojamų XVIII–XIX a., rasta PR Medininkų aikštės pusėje.

Nesuardytas, iki 1,45 m storio kultūrinis sluoksnis užfiksuotas į ŠV nuo Šv. Aleksandro bažnyčios, Birutės gatvėje kastuose šurfuose. Čia vientisos juodos žemės sluoksnyje aptikta XVII–XVIII a. būdingos keramikos ir plokštinio herbinio (greičiausiai dvasiškio) koklio, dengto juoda glazūra, fragmentas, kuriame matyti gyvūno (gal arklio) kojos ir trys kutai bei data „16...“ (37 pav.). Koklis leidžia aptiktą kultūrinį sluoksnį datuoti pačia XVII a. pabaiga.

Permaišyti sluoksniai su XVI–XIX a. keramika bei puodyninių koklių fragmentais aptikti S. Daukanto g. pradžioje, XIX–XX a. pradžios griuvenų bei supiltiniai sluoksniai atidengti Žvejų bei Dariaus ir Girėno gatvėse.

Varnių miestelio centrinės dalies tyrinėjimų metu aptikti archeologiniai radiniai – keramikos šukės, puodyninių ir plokštinių koklių fragmentai, butelių bei

37 pav. Varniuose rastas herbinio koklio fragmentas. *H. Ostašenkovo pieš.*
Fig. 37. Fragment of armorial tile found in Varniai.

langų stiklo dalys, molinės pypkės galvutė – leidžia atidengtus kultūrinius sluoksnius datuoti laikotarpiu nuo XVI a. pabaigos iki XIX–XX a.

Archeologiniai žvalgomieji tyrimai Varnių miestelio centrinėje dalyje papildė žinias apie XVI a. pabaigos – XVIII a. miestelio gyventojų buitį ir senamiesčio kultūrinių sluoksnių išsidėstymą.

ARCHAELOGICAL SUEVEY IN VARNIAI

In 2001 AMŠ performed the archaeological survey in the central part of the Varniai small town. During investigation 21 test pit was dug up. Excavations were carried out in six places of town, namely at S. Daukanto, Dariaus ir Girėno, Vytauto, Žvejų and Birutės streets, as well as at Medininkų square. In three test pits dug up at Medininkų square and Birutės and Vytauto streets the cultural layers of archaeological value datable to the end of the 16th – the 18th centuries were fixed.